

METODICKÉ VYSVĚTLIVKY

1. Sídlní struktura

Seznam **obcí s rozšířenou působností** a **obcí s pověřeným obecním úřadem** byl stanoven zákonem č. 314/2002 Sb. ze dne 13. června 2002, který nabyl účinnosti dnem 1. ledna 2003. V návaznosti na tento zákon pak Ministerstvo vnitra vyhláškou č. 388/2002 stanovilo správní obvody těchto obcí.

Pro správní obvody obcí s rozšířenou působností používáme v této publikaci zkratku **SO ORP**.

Město je obec, které byl na základě zákona o obcích udělen statut města.

Obec je základním územním samosprávným společenstvím občanů, tvoří územní celek, který je vymezen hranicí.

2. Obyvatelstvo

Základní údaje o počtu a složení obyvatelstva jsou získávány ze sčítání lidu, domů a bytů (SLDB), na něž navazují každoroční statistické bilance dat o narození, sňatcích, rozvodech, úmrtí a stěhování.

Ve všech publikovaných demografických ukazatelích se jedná o údaje definitivní, týkající se obyvatel s trvalým bydlištěm na uvedeném území (bez ohledu na státní příslušnost), od roku 2001 – v návaznosti na Sčítání lidu, domů a bytů 2001 včetně cizinců s tzv. dlouhodobým pobytem (tj. s pobytem na základě víza nad 90 dnů, podle zákona č. 326/1999 Sb.).

Střední stav obyvatelstva vyjadřuje počet obyvatel daného území bilancovaný k 1. 7. sledovaného roku.

Věkem obyvatele se v demografické statistice rozumí dokončený věk, jehož obyvatel dosáhl v okamžiku zjišťování, tedy věk při posledních narozeninách.

Index stáří je poměr počtu osob ve věku 65 a více let na 100 osob ve věku 0 až 14 let.

Za **živě narozené** dítě je v ČR považováno dítě, jež projevuje po narození aspoň jednu známku života a má porodní hmotnost 500 g a vyšší, případně nižší než 500 g, pokud přežije 24 hodin po porodu.

Přirozený přírůstek obyvatelstva je rozdíl mezi počtem živě narozených dětí a celkovým počtem zemřelých osob ve sledovaném období a v daném území.

Celkový přírůstek obyvatelstva vyjadřuje rozdíl mezi počátečním stavem obyvatelstva a konečným stavem obyvatelstva daného území a je tvořen součtem přirozeného přírůstku a přírůstku stěhování.

Sňatky jsou započítávány do příslušného území podle místa trvalého bydliště ženicha. V případě ženicha, který nemá trvalé bydliště v ČR, je sňatek započítán podle místa trvalého bydliště nevěsty.

Rozvody jsou sledovány na základě údajů poskytovaných statistickým orgánům příslušnými soudy.

V demografické statistice jsou za **potraty** považována předčasná ukončení těhotenství klasifikovaná lékařem jako ukončení těhotenství potratem. Informace o potratech jsou převzaty z údajů Ústavu zdravotnických informací a statistiky ČR (ÚZIS).

Hrubá míra úmrtnosti je počet zamřelých na 1 000 obyvatel středního stavu.

Standardizovaná úmrtnost vyjadřuje hrubou míru úmrtnosti v ORP při odstranění vlivu věkové struktury daných ORP. Zde byla použita metoda nepřímé standardizace, kde za standard byly zvoleny míry úmrtnosti podle věku populace České republiky.

Údaje o vývoji **počtu obyvatel a domů v retrospektivě** (od roku 1869) uvedené v této publikaci budou po revizi publikovány v Retrospektivním lexikonu obcí, který bude vydán v průběhu roku 2005.

3. Domácnosti

Počet členů domácnosti zahrnuje všechny osoby, pro něž byl v rozhodný okamžik sčítání vybraný byt jediným nebo hlavním bydlištěm, a to včetně osob dočasně nepřítomných.

Cenzová domácnost je tvořena z osob společně bydlících v jednom bytě na základě jejich příbuzenských nebo jiných vztahů v rámci jedné hospodařící domácnosti. Je to základní jednotka, která se dále nečlení.

Rozlišují se čtyři základní typy cenзовých domácností:

- domácnost rodinná – úplná rodina (manželský pár resp. soužití druha a družky – tzv. faktické manželství – bez dětí nebo s dětmi);
- domácnost rodinná – neúplná rodina (jeden z rodičů s alespoň jedním dítětem);
- vícečlenná nerodinná domácnost (dvě nebo více osob příbuzných i nepříbuzných, společně hospodařících, které netvoří rodinnou domácnost);
- domácnost jednotlivce.

4. Trh práce

Ekonomická aktivita obyvatelstva se zjišťuje pravidelně při sčítání lidu, domů a bytů. Mezi **ekonomicky aktivní** jsou zahrnuty všechny zaměstnané osoby, zaměstnavatelé, samostatně činní, pracující studenti a učni, ženy na mateřské dovolené v trvání 28, resp. 37 týdnů, osoby v základní, náhradní nebo civilní vojenské službě, ve vazbě a výkonu trestu a osoby nezaměstnané (podle okamžitého stavu k rozhodnému okamžiku sčítání, bez ohledu na formu vztahu k zaměstnavateli). **Nezaměstnané** jsou všechny osoby 15leté a starší, které byly v rozhodný okamžik sčítání bez práce, hledaly aktivně práci a byly připraveny k nástupu do práce. Mezi **ekonomicky neaktivní** osoby jsou zařazeni nepracující důchodci, ostatní osoby s vlastním zdrojem obživy, žáci, studenti a učni, osoby v domácnosti, děti předškolního věku a ostatní závislé osoby. **Míra ekonomické aktivity** vyjadřuje podíl počtu zaměstnaných a nezaměstnaných (pracovní síly) na počtu všech osob starších 15 let.

Osoby **vyjíždějící do zaměstnání a škol** jsou osoby, které uvedly, že místo jejich pracoviště nebo školy bylo v jiném domě (resp. v jiné obci nebo v jiném státu), než ve kterém měly trvalý (dlouhodobý) pobyt.

Vyjíždějící mimo obec jsou osoby, jejichž obec pracoviště, školy byla jiná než obec trvalého pobytu, případně jejichž místo pracoviště bylo v zahraničí.

Čas strávený dojížděnkou se týká každodenního dojíždění (docházení) do zaměstnání nebo školy.

Saldo dojížděky je rozdíl počtu dojíždějících a vyjíždějících.

Obsazená pracovní místa jsou součtem počtu zaměstnaných osob (bydlících v příslušném území) a salda dojížděky za práci.

Údaje o nezaměstnaných jsou přebírány z Ministerstva práce a sociálních věcí. **Registrovaná míra nezaměstnanosti** je podíl vyjádřený v procentech, kde je v čitateli počet neumístěných uchazečů o zaměstnání a ve jmenovateli v případě údajů za kraj a ČR disponibilní pracovní síla (tj. zaměstnaní z VŠPS + neumístění uchazeči), při propočtu na menší území je ve jmenovateli počet ekonomicky aktivních ze Sčítání lidu, domů a bytů 2001.

5. Ekonomické subjekty

Organizační struktura národního hospodářství je sestavena z údajů statistického registru ekonomických subjektů (RES), který vytváří a spravuje ČSÚ. Do RES se zapisují všechny **právníké osoby** nezávisle na tom, jakou činnost vyvíjejí a **fyzické osoby**, které provozují podnikatelskou nebo jinou výdělečnou činnost, k níž podle zvláštních předpisů potřebují povolení, osvědčení, registraci nebo zápis. **Fyzické osoby** zahrnují soukromé podnikatele podnikající dle živnostenského zákona, samostatně hospodařící rolníky a dále fyzické osoby provozující jinou podnikatelskou činnost podle zvláštních předpisů. **Právníké osoby** zahrnují sdružení fyzických nebo právníkých osob.

6. Domy a byty

Trvale obydlený dům je dům, ve kterém je alespoň jeden trvale obydlený byt nebo je v něm umístěno zařízení pro hromadné ubytování osob alespoň s jednou trvale bydlící osobou nebo má v domě trvalý (nebo dlouhodobý) pobyt alespoň jedna osoba. Neobydlený dům je dům určený k bydlení, ve kterém nebyla sečtena žádná osoba s trvalým nebo dlouhodobým pobytem. Neobydlený dům – obydlený přechodně je dům, který slouží jen k přechodnému bydlení; v domě současně není žádný trvale obydlený byt ani trvale bydlící osoba. Do počtu **neobydlených domů** jsou zahrnuty všechny domy s byty a všechny domy s ubytovacím zařízením bez bytu, pokud jsou určeny k trvalému nebo dlouhodobému bydlení a pokud v nich nebyla sečtena žádná osoba s trvalým nebo dlouhodobým pobytem. Neobydlené objekty bez bytů, příp. se zařízením sloužícím pouze ke krátkodobému ubytování (hotely, turistické ubytovny, nemocnice, apod.) nejsou do počtu neobydlených domů zahrnuty.

Podle druhu domu se rozlišují:

- rodinný dům – má nejvýše tři samostatné byty, nejvýše dvě nadzemní a jedno podzemní podlaží a podkroví; mezi rodinné domy patří rovněž rekreační chalupy nevyčleněné z bytového fondu, využívané k rekreaci;
- bytový dům – má více bytů přístupných ze společné chodby nebo schodiště a nejde o rodinný dům, počet podlaží není určující. Mezi bytové domy patří také vily, které nesplňují podmínky rodinného domu;
- ostatní budovy – zahrnují všechny další druhy budov kromě rodinných a bytových domů.

Trvale obydlený byt je byt, ve kterém má alespoň jedna osoba trvalý nebo dlouhodobý pobyt.

Neobydlený byt je byt, ve kterém nebyla hlášena žádná osoba k trvalému nebo dlouhodobému pobytu.

Neobydlený byt – obydlený přechodně je bez trvale hlášených osob, je ale využíván k přechodnému bydlení; většinou se jedná o byt, ve kterém byla sečtena dočasně přítomná osoba (osoby).

Obytnou plochou bytu se rozumí podlahová plocha obytných místností. Za obytnou místnost se považuje přímo osvětlená a přímo větratelná místnost o podlahové ploše alespoň 8 m², kterou lze přímo nebo nepřímo vytápět a je určena k celoročnímu bydlení. **Užitková plocha** je plocha všech obytných a vedlejších místností a plocha příslušenství bytu

Údaje o **bytové výstavbě** zahrnují celou bytovou výstavbu na území (včetně nástaveb, vestaveb a přístaveb), kterou vznikají nové byty (všemi formami výstavby). Nejsou zahrnuty byty vzniklé změnou účelu užívání bez stavebních úprav. V počtech bytů jsou zahrnuty byty na stavbách pro bydlení i mimo ně.

Bytem se rozumí místnost nebo soubor místností, které jsou podle rozhodnutí stavebního úřadu určeny k bydlení a mohou svému účelu sloužit jako samostatné bytové jednotky. Byty **dokončené** jsou ty byty, na které ve sledovaném období nabyla právní moci vydaná kolaudační rozhodnutí.

7. Vybavenost obcí

Podkladem jsou údaje z databáze městské a obecní statistiky, které ČSÚ každoročně aktualizuje. Údaje o **školství** jsou přebírány z databáze Ústavu pro informace ve vzdělávání, který je rezortním pracovištěm Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy pro statistiku vzdělávání.

8. Volby

Ve dnech 13. a 14. června 2003 proběhlo na území České republiky **referendum** o přistoupení České republiky k Evropské unii. Právo hlasovat v referendu měl každý občan České republiky.

Vstupem ČR do Evropské unie k 1. květnu 2004 vzniklo automaticky občanům České republiky občanství Evropské unie, a tím i právo volit své zástupce do zastupitelského orgánu Evropské unie – Evropského parlamentu. Poslanci Evropského parlamentu jsou voleni na dobu 5 let. Mandát poslance vzniká podle evropského volebního zákona zahájením první schůze Evropského parlamentu v novém pětiletém funkčním období Evropského parlamentu.

Volby do Evropského parlamentu pro období let 2004 - 2009 se konaly ve všech členských státech Evropské unie v rozmezí od 10. do 13. června 2004, v České republice se konaly v termínu 11. - 12. června 2004.

Zdroje dat:

druhy pozemků Český úřad zeměměřický a katastrální (ČUZK)
nezaměstnanost Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR (MPSV)
školství Ústav pro informace ve vzdělávání (ÚIV)

Pokud není uveden zdroj, jsou uveřejněny údaje ze statistických zjišťování ČSÚ.